

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 grudnia 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej X.Y.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 30 czerwca 2020 r., VI ACa 915/19,

w sprawie z powództwa X.Y.

przeciwko L. Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w W.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, pozostawiając
temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego**

UZASADNIENIE

Powód X.Y. pozwem z dnia 26 marca 2018 r. wniósł o zasądzenie od L. z siedzibą w W. kwoty 48 806,62 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od

dnia wymagalności do dnia zapłaty. Pozwany L. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej wnosił o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 16 października 2019 r. sygn. akt XXV C 703/18 Sąd Okręgowy w Warszawie I. zasądził od L. z siedzibą w W. na rzecz X.Y. kwotę 57 590,40 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 listopada 2017 r. do dnia zapłaty; II. oddalił powództwo w pozostałej części; III. zasądził od L. z siedzibą w W. na rzecz X.Y. kwotę 1 655,42 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania; IV. nakazał pobrać od X.Y. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 50,46 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych; V. nakazał pobrać od L. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 31,85 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Rozstrzygnięcie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych: X.Y. jest lekarzem [...]. Zatrudniony był w L. w W. na stanowisku [...] na podstawie umowy o pracę z dnia 16 stycznia 2006 r. W wyniku konkursu rozstrzygniętego w dniu 31 sierpnia 2014 r. na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej pomiędzy L. w W. (udzielającym zamówienia) i X.Y., prowadzącym działalność w ramach prywatnej praktyki lekarskiej (przyjmującym zamówienie), zawarta została w dniu 1 września 2014 r. umowa, na podstawie której L. powierzyło a X.Y. zobowiązał się do udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, zgodnie ze złożoną ofertą, w zakresie: realizacji wezwań oraz zleceń kierowanych do udzielającego zamówienie, wykonywanie świadczeń zdrowotnych zgodnie z kompetencjami przyjmującym zamówienie podczas realizacji wezwań oraz zleceń w [...] zespołach ratownictwa medycznego i zespołach udzielającego zamówienia, [...] udzielania merytorycznych zaleceń dotyczących przygotowania pacjenta do transportu [...], wykonywania innych prac zleconych przez udzielającego zamówienia zgodnie z kompetencjami przyjmującego zamówienie po uprzednim wyrażeniu na to zgody (§ 1 i 2 umowy). Powód zobowiązał się do udzielania świadczeń zdrowotnych w systemie dyżurów według określonego przez pozwanego harmonogramu - grafiku dyżurowego, zatwierdzanego na dany miesiąc przez Dyrektora Regionalnego pozwanego lub przez osobę przez niego upoważnioną (§ 3 ust. 1 - 4 umowy). W umowie postanowiono, że udzielający

zamówienia, po uprzednim wyrażeniu zgody przez strony, może zobowiązać przyjmującego zamówienie do wykonywania obowiązków wynikających z umowy poza macierzystą filią (oddziałem), na którą złożył ofertę (§3 ust. 6 umowy). Powód zobowiązał się do wykonania dwóch dyżurów w ciągu miesiąca kalendarzowego, w tym w niedziele i święta, w Oddziale W. (§ 4). Strony ustaliły, że: należność z tytułu udzielenia świadczeń określonych umową wynosi 81,90 zł za jedną godzinę zegarową wykonywania obowiązków (§ 12 ust. 1), stawka ta może ulec zwiększeniu nie więcej niż o 15% w roku kalendarzowym za zgodą stron (§ 12 ust. 2), udzielający zamówienia za zgodą przyjmującego zamówienie może zobowiązać go do pozostawania w gotowości do świadczenia usług medycznych poza czasem określonym zatwierdzonym grafikiem dyżurowym na dany miesiąc kalendarzowy (§ 12 ust. 4), za czas pozostawania w gotowości do świadczenia usług medycznych poza czasem określonym grafikiem dyżurowym na dany miesiąc kalendarzowy przyjmującemu zamówienie przysługuje należność zgodnie ze stawką określoną w § 1 (§ 12 ust. 5), w przypadku przekroczenia liczby godzin określonych w zatwierdzonym grafiku dyżurowym, każda dodatkowa godzina pracy zostanie opłacona według stawki określonej w ust. 1 (§ 12 ust. 8). Umowa została zawarta na okres od 1 września 2014 r. do 31 maja 2015 r., przy czym strony przewidziały możliwość wydłużenia okresu jej obowiązywania (§ 15). W umowie przewidziano, że umowa może zostać rozwiązana przed upływem czasu, na który została zawarta jeżeli zajdą okoliczności, za które strony nie ponoszą odpowiedzialności, a które uniemożliwiają dalsze wykonywanie umowy (§ 16 ust. 1). Postanowiono też, że umowa może zostać rozwiązana w trybie natychmiastowym w następujących przypadkach: a) rażącego naruszenia zasad pracy operacyjnej obowiązujących u udzielającego zamówienia, b) niezgodności złożonych w ofercie oświadczeń, samowolnego opuszczenia dyżuru, c) trzykrotnego spóźnienia się na dyżur, d) niedostarczenia wymaganych w umowie dokumentów, a także odmowy wykonania poleceń osób wymienionych w § 7 ust. 1 i 2, e) dwukrotnego stwierdzenia przez udzielającego zamówienia nienależytego prowadzenia przez przyjmującego zamówienie dokumentacji medycznej, f) stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie udzielanych świadczeń zdrowotnych wykonywanych przez przyjmującego zamówienie, g) stwierdzenia braku należytej, z uwagi na przedmiot, współpracy

w zespole udzielającego zamówienia, z zespołami szpitalnymi, z oddziałami ratunkowymi i innymi jednostkami systemu lotnictwa medycznego, h) niedostarczenia przez przyjmującego zamówienie kopii aktualnej książeczki zdrowia do celów sanitarno-epidemiologicznych, i) ujawnienia informacji objętych poufnością przez przyjmującego zamówienie, j) braku udziału przyjmującego zamówienie w szkoleniach organizowanych przez udzielającego zamówienia, k) nie zawarcia bądź nieprzedłużenia polisy ubezpieczeniowej ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej oraz nieprzedłożenia jej kopii u udzielającego zamówienia, 1) świadczenia usług medycznych w zespołach lotniczych innych przewoźników (§ 16 ust. 2). W umowie zastrzeżono również, że umowa może zostać rozwiązana na piśmie w każdym czasie przez każdą ze stron z zachowaniem 2 miesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego (§ 16 ust. 3).

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, iż aneksem nr 1 zawartym w dniu 28 maja 2015 r. strony zmieniły przedmiotową umowę m. in. w ten sposób, że czas trwania umowy przedłużono do dnia 31 października 2018 r., z możliwością przedłużenia jej na czas określony. Strony zmieniły również § 16 umowy nadając mu następujące brzmienie:

1. Umowa może zostać rozwiązana przed upływem czasu, na który została zawarta, jeżeli zajdą okoliczności, za które strony nie ponoszą odpowiedzialności, a które uniemożliwiają dalsze wykonywanie umowy. 2. Umowa może zostać rozwiązana na piśmie w każdym czasie przez każdą ze stron z zachowaniem 2 miesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. 3. Udzielający zamówienia może rozwiązać umowę ze skutkiem natychmiastowym w przypadku: a) rażącego naruszenia zasad pracy operacyjnej obowiązujących u udzielającego zamówienia, b) samowolnego opuszczenia dyżuru, c) dwukrotnego spóźnienia się na dyżur, d) stwierdzania nieprawidłowości w zakresie udzielanych świadczeń zdrowotnych wykonywanych przez przyjmującego zamówienie, e) stwierdzenia braku należytej, z uwagi na przedmiot, współpracy w zespole udzielającego zamówienia, z zespołami szpitalnymi, z oddziałami ratunkowymi i innymi jednostkami systemu ratownictwa medycznego, f) niedostarczenia przez przyjmującego zamówienie kopii aktualnej książeczki zdrowia do celów sanitarno -

epidemiologicznych oraz innych wymaganych dokumentów, g) ujawnienia informacji objętych poufnością przez przyjmującego zamówienie, h) braku udziału przyjmującego zamówienie w co najmniej dwóch szkoleniach w roku kalendarzowym, organizowanym przez udzielającego zamówienia, i) nie zawarcia bądź nie przedłużenia polisy ubezpieczeniowej ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej oraz nie przedłożenia jej kopii u udzielającego zamówienia, j) świadczenia usług medycznych w zespołach lotniczych innych przewoźników, k) odmowy wykonania poleceń osób wymienionych w § 7 ust. 1 i 2 umowy. Aneksem nr 2 do umowy zawartym 21 września 2015 r. strony m. in. zmieniły § 12 ust. 1 umowy ustalając, że należność z tytułu udzielania świadczeń określonych umową, poczynwszy od dnia 1 sierpnia 2015 r., wynosi 87,50 zł brutto za jedną godzinę zegarową wykonywania obowiązków wynikających z umowy, oraz zmieniły brzmienie § 15 na następujące: 1. Niniejsza umowa obowiązuje od dnia jej zawarcia do dnia 31 października 2018 r. 2. Strony przewidują możliwość wydłużenia okresu obowiązywania umowy. 3. Strony dopuszczają możliwość rozwiązania umowy przez każdą ze stron z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia bez konieczności podawania uzasadnienia. X.Y. nie był ujmowany w grafikach dyżurowych filii L. we W., lecz pełnił dyżury zgodnie z zatwierdzonymi grafikami w filii L. w W. Lekarze często pełnili dyżury poza macierzystymi jednostkami L., w zależności od zapotrzebowania. Dyżury trwały najczęściej 24 godziny. O ilości dyżurów decydował dyrektor regionalny. W początkowym okresie pracy na stanowisku zastępcy dyrektora ds. medycznych X.Y. miał dobre relacje z dyrektorem naczelnym L. R.G. Z upływem czasu ich relacje pogorszyły się, zdarzało się, że powód w rozmowach z innymi pracownikami z rezerwą wypowiadał się o dyrektorze [...], używając w stosunku do niego zdrobnienia imienia - „X.1” i twierdząc, że brak mu kompetencji do pełnienia funkcji dyrektora. Z większością pracowników L. X.Y. pozostawał w dobrych relacjach interpersonalnych. Z niektórymi pracownikami miał gorsze relacje - m. in. z pracownikiem administracyjnym A.P., którą powód w sposób wulgarny informował, że nie chce z nią współpracować i że ją zwolni z pracy, z psychologiem M.W., której powód również sugerował możliwość zwolnienia z uwagi na likwidację jej komórki i w sposób niepochlebny komentował jej wygląd, O.P., której powód przekazywał również krytyczne uwagi dotyczące jej wyglądu.

Sytuacje konfliktowe występowały też pomiędzy powodem a M.P., który od 2013 r. sprawował funkcję zastępcy dyrektora ratownictwa medycznego organizacji i planowania. W L. ustalona była wewnętrzna procedura antymobbingowa. Procedura taka nie była nigdy wszczynana w związku z zachowaniem X.Y.. Pracę lekarza kontraktowego w ramach umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych powód wykonywał fachowo, z zaangażowaniem, z powodem konsultowano sposób postępowania w trudnych przypadkach, nigdy nie było żadnych zastrzeżeń do jego pracy w charakterze lekarza. W styczniu 2017 r. L. rozwiązało umowę o pracę ze X.Y. na stanowisku zastępcy dyrektora ds. medycznych. Od lutego 2017 r. powód pracował w filii L. w K. na podstawie umowy o pracę jako pracownik administracyjny. W czerwcu 2017 r. L. wypowiedziało X.Y. umowę o pracę, powołując się na utratę zaufania do powoda. W związku z wypowiedzeniem umowy o pracę X.Y. dochodził przeciwko L. w W. roszczeń przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Żoliborza w Warszawie.

W toku tej sprawy strony zawarły ugodę mediacyjną, na podstawie której L. zobowiązało się zapłacić X.Y. kwotę 106 392 zł tytułem odszkodowania. Pismem z dnia 9 czerwca 2017 r. L. w W. oświadczyło X.Y., że rozwiązuje zawartą z nim umowę nr [...] r. z dnia 1 września 2014 r., z zachowaniem dwumiesięcznego okresu wypowiedzenia na § 16 ust. 2 umowy, w brzmieniu nadanym aneksem nr 1, tj. z dniem 31 sierpnia 2017 r.

Na uzasadnienie rozwiązania umowy podano utratę zaufania spowodowanego działaniami X.Y. polegającymi na: wypowiadaniu na temat dyrektora L. opinii wykraczających poza ramy dozwolonej krytyki, w tym rozpowszechnianiu nieprawdziwych informacji dotyczących kierowania i działalności L., doprowadzenie z winy powoda do konfliktów personalnych z pozostałymi zastępcami dyrektora L., mobbingowaniu w pracy pracownic, w tym podwładnej, niewypełnianie zobowiązania z umowy w zakresie udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w filii L. we W. W związku z rozwiązaniem przedmiotowej umowy pozwany zwolnił powoda z obowiązku odbywania dyżurów w okresie dwumiesięcznego wypowiedzenia z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, które zostanie obliczone jako iloczyn ilości dyżurów w okresie dwumiesięcznego wypowiedzenia w jej maksymalnym wymiarze i stawki godzinowej zgodnie z umową.

W odpowiedzi pełnomocnik X.Y. w piśmie z dnia 5 lipca 2017 r. poinformował pozwanego, że złożone wypowiedzenie nie ma uzasadnionych podstaw faktycznych i prawnych, gdyż podane w piśmie zarzuty są nieprawdziwe, a umowa nie określa przyczyn wypowiedzenia. Pismem z dnia 3 listopada 2017 r. (doręczonym cztery dni później) pełnomocnik X.Y., oświadczył L., że w związku z odmową dopuszczenia do wykonywania świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z zawartą przez strony umową X.Y. odstępuje od tej umowy. Jednocześnie wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 148 806,62 zł tytułem odszkodowania za przedterminowe rozwiązanie umowy. W piśmie wyjaśniono, że kwota powyższa odpowiada wynagrodzeniu, jakie powód uzyskałby od czerwca 2017 r. do zakończenia umowy, tj. do 11 października 2018 r., w wysokości 164 338,32 zł (wyliczonego jako iloczyn średniej arytmetycznej ilości godzin dyżurów, która w okresie od września 2015 r. do maja 2017 r. wynosiła 112 h i 48 min., i kwoty 85,70 zł za godzinę, co dawało kwotę wynagrodzenia na poziomie 9 666,96 zł miesięcznie) pomniejszonej o wynagrodzenie wypłacone powodowi za okres od czerwca do sierpnia 2017 r. w wysokości 15 531,70 zł. W kolejnym piśmie L. odmówił wypłaty takiego odszkodowania.

W dalszej kolejności Sąd I instancji ustalił, iż w czasie pracy w charakterze lekarza kontraktowego w L. w okresie od września 2015 r. do stycznia 2017 r. X.Y. pełnił kilka dyżurów miesięcznie [...] w W., na podstawie grafików dyżurowych zatwierdzanych pod koniec każdego miesiąca przez dyrektora regionalnego. Dyżury trwały najczęściej po 24 godziny. Po przeniesieniu do pracy do filii w K., powód był rzadziej wyznaczany do pełnienia dyżurów lekarskich w [...] W. W lutym 2017 r. powód pełnił dyżury przez 164 godziny, ale w marcu 2017 r. już tylko w wymiarze 24 godzin, w kwietniu 2017 r. w wymiarze 60 godzin, w maju 2017 r. w wymiarze 61 godzin i 8 minut, w czerwcu 2017 r. w wymiarze 49 godzin i 14 minut. Z tytułu udzielania świadczeń zdrowotnych w lotniczych zespołach ratunkowych w okresie od września 2015 r. do czerwca 2017 r. X.Y. wystawił L. w W. faktury VAT na następujące sumy pieniężne: za wrzesień 2015 r. na kwotę 8 055 zł, za październik 2015 r. na kwotę 8 227,20 zł, za listopad 2015 r. na kwotę 11 312,40 zł, za grudzień 2015 r. na kwoty 10 112,60 zł i 1 028,10 zł, za styczeń na kwotę 11 312,40 zł, za luty 2016 r. na kwotę 9 255,60 zł, za marzec 2016 r. na

kwotę 13 369,20 zł, za kwiecień 2016 r. na kwotę 7 113,10 zł, za maj 2016 r. na kwotę 15 511,70 zł. za czerwiec 2016 r. na kwotę 5 836 zł, za lipiec 2016 r. na kwotę 15 121,77 zł, za sierpień 2016 r. na kwotę 13 969,10 zł, za wrzesień 2016 r. na kwotę 5 056,30 zł, za październik 2016 r. na kwotę 8 912,80 zł, za listopad 2016 r. na kwotę 10 026, 90 zł, za grudzień 2016 r. na kwotę 12 855 zł, za styczeń 2017 r. na kwotę 12 683,60 zł, za luty 2017 r. na kwotę 14 054.80 zł, za marzec 2017 r. na kwotę 2 056,80 zł, za kwiecień 2017 r. na kwotę 5 142 zł, za maj 2017 r na kwotę 5 239,13 zł, za czerwiec 2017 r. na kwotę 7 304,50 zł. Od lipca 2017 r powód nie był już wyznaczany do pełnienia dyżurów. Za lipiec 2017 r. i sierpień 2017 r. powód wystawił pozwanemu faktury za gotowość do pełnienia dyżurów na kwoty po 4 113,60 zł, uwzględniające 2 dyżury 24 godzinne miesięcznie. Żadna z faktur wystawionych przez powoda nie była kwestionowana przez pozwanego, pozwany zapłacił powodowi wszystkie należności wynikające z powyższych faktur.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał w pierwszej kolejności, iż zawarta przez strony umowa z dnia 1 września 2014 r. stanowi umowę o udzielanie świadczeń zdrowotnych uregulowaną w art. 27 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t. jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 2190 ze zm.). Umowa taka stanowi samodzielny normatywny typ, jest pozakodeksową umową nazwaną, bowiem ustawodawca wyodrębnił zespół przepisów stosowanych bezpośrednio do tego rodzaju umowy, w szczególności określił obligatoryjne elementy treści takiej umowy, cechy podmiotowe, sposób zawarcia i zmiany umowy. Do umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych nie znajdują zastosowania, z mocy odesłania z art. 750 k.c., przepisy o zleceniu. Art. 27 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej stanowi bowiem, że z przyjmującym zamówienie udzielający zamówienia zawiera umowę na czas udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub na czas określony. Umowa nie może być zawarta na okres krótszy niż 3 miesiące, chyba że rodzaj i liczba świadczeń zdrowotnych uzasadniają zawarcie umowy na okres krótszy. W myśl art. 27 ust. 2 tej ustawy, przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie oraz na zasadach określonych w umowie, a udzielający zamówienia do zapłaty wynagrodzenia za udzielanie tych świadczeń. Stosownie do unormowań art. 27 ust. 3 i 4 ustawy, umowa wymaga formy

pisemnej pod rygorem nieważności i powinna zawierać w szczególności; 1) określenie zakresu świadczeń zdrowotnych, 2) określenie sposobu organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych, w tym miejsca, dni i godzin udzielania świadczeń zdrowotnych, 3) minimalną liczbę osób udzielających określonych świadczeń zdrowotnych, 4) przyjęcie przez przyjmującego zamówienie obowiązku poddania się kontroli przeprowadzanej przez udzielającego zamówienia, 5) określenie rodzajów i sposobu kalkulacji należności, jaką udzielający zamówienia przekazującego przyjmującemu zamówienie z tytułu realizacji zamówienia, a w przypadku ustalenia stawki ryczałtowej - określenie jej wysokości, 6) ustalenie zasad rozliczeń oraz zasad i terminów przekazywania należności, 7) ustalenie trybu przekazywania udzielającemu zamówienia informacji o realizacji przyjętego zamówienia, 8) postanowienia dotyczące szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem oraz okres wypowiedzenia, 9) zobowiązanie przyjmującego zamówienie do prowadzenia określonej sprawozdawczości statystycznej. Z kolei przepis art. 27 ust. 8 ustawy zawiera regulacje dotyczące rozwiązania tego rodzaju umowy.

Na tle tak wskazanego stanu prawnego Sąd I instancji dokonał oceny podnoszonego przez L. zarzutu nieważności umowy - wywodzonego z twierdzenia o przeprowadzeniu konkursu poprzedzającego zawarcie przedmiotowej umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w sposób sprzeczny z ustawą o działalności leczniczej podnosząc, że w dokumentacji pozwanego brak jest oferty powoda i części innych wymaganych przez pozwanego dokumentów. W takiej sytuacji uznano, iż pomimo treści art. 26 ust. 3 ustawy o działalności leczniczej, z którego wynika, iż udzielenie zamówienia następuje w trybie konkursu ofert, zarzut nieważności przedmiotowej umowy nie zasługuje na uwzględnienie. Artykuł 58 k. c. przewiduje sankcję nieważności umowy ze względu na sprzeczność z ustawą lub zasadami współżycia społecznego treści lub celu czynności prawnej. Na podstawie art. 58 k. c. nie można uznać umowy za nieważną z powodu niezachowania lub naruszenia przy jej zawarciu procedury przetargowej wymaganej przez ustawę. Art. 58 § 1 k. c. nie obejmuje naruszeń ustawy w tym zakresie i nie sankcjonuje ich. Jeżeli ustawa wymaga zawarcia umowy w trybie procedury przetargowej, podstaw do określenia sankcji zawarcia umowy bez

zachowania tej procedury lub z naruszeniem procedury należy poszukiwać w przepisach, które nakładają obowiązek zawarcia umowy w trybie procedury przetargowej i regulują wymaganą procedurę przetargową. Ani artykuł 26 ustawy o działalności leczniczej, ani przepisy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do których art. 26 ustawy o działalności leczniczej odsyła, nie tylko nie przewidują z powodu naruszenia postępowania konkursowego nieważności umowy o świadczenie usług leczniczych, ale i żadnej innej sankcji cywilnoprawnej odnoszącej się do umowy o świadczenie usług leczniczych zawartej w takim postępowaniu. W razie naruszenia postępowania konkursowego właściwe są, w świetle tych przepisów, inne środki ochronne: protest i odwołanie.

Przechodząc do dokonanego przez pozwanego pismem z dnia 9 czerwca 2017 r. wypowiedzenia umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 27 ust. 8 ustawy o działalności leczniczej umowa o udzielanie świadczeń zdrowotnych ulega rozwiązaniu: 1) z upływem czasu, na który była zawarta, 2) z dniem zakończenia udzielania określonych świadczeń zdrowotnych, 3) wskutek oświadczenia jednej ze stron, z zachowaniem okresu wypowiedzenia, 4) wskutek oświadczenia jeden ze stron, bez zachowania okresu wypowiedzenia, w przypadku gdy druga strona rażąco narusza istotne postanowienia umowy. Uregulowanie to nie może być stosowane samodzielnie, w oderwaniu od treści art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy, zgodnie z którym umowa o udzielanie świadczeń zdrowotnych winna zawierać postanowienie dotyczące szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem oraz okres wypowiedzenia. Skoro umowa o udzielanie świadczeń zdrowotnych ma charakter terminowy, to wprowadzenie do jej treści przyczyn wypowiedzenia jest konieczne dla możliwości rozwiązania umowy z zachowaniem okresu wypowiedzenia. Wypowiedź ustawodawcy powinna być traktowana jako pewna całość, a dla ustalenia normy prawnej, która znajduje zastosowanie do określonego stanu faktycznego, nie jest konieczne stosowanie wzmocnień, które stanowiłyby jedynie tzw. *superfluum* ustawowe. Z tej właśnie przyczyny art. 27 ust. 8 ustawy nie powtarza wymogu podania przyczyn uzasadniających rozwiązanie kontraktu, gdyż to zostało określone w ust. 4. Z powyższych regulacji wynika

niezbędność zamieszczenia w treści umowy przyczyn wypowiedzenia i powołanie się na nie przy dokonywaniu wypowiedzenia, w celu jego skuteczności. W analizowanym przypadku strony nie określiły w umowie o udzielanie świadczeń zdrowotnych z dnia 1 września 2014 r. szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem, postanawiając tylko w § 16 ust. 2 (w brzmieniu nadanym aneksem nr 1 do umowy), że umowa może zostać rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem dwumiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. Postanowienie § 16 ust. 2 spornej umowy nie może być więc skuteczną podstawą do rozwiązania tejże umowy, skoro brak jest w umowie określenia okoliczności uzasadniających jej rozwiązanie za wypowiedzeniem. Sam pozwany dostrzegał braki regulacji umownych we wskazanym wyżej zakresie, skoro w piśmie z dnia 9 czerwca 2017 r. wypowiadającym umowę na podstawie § 16 ust. 2 podał jednak przyczyny mające uzasadniać rozwiązanie umowy. Podane przez pozwanego przyczyny wypowiedzenia nie zostały jednak wskazane w zawartej przez strony umowie, a większa ich część (z wyjątkiem niewypełniania zobowiązania z umowy w zakresie udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w filii L. we W.) dotyczyła umowy o pracę, na mocy której powód pełnił obowiązki zastępcy dyrektora ds. medycznych i którą pozwany wypowiedział powodowi z tożsamyh przyczyn, zatem nie mogły stanowić podstawy skutecznego wypowiedzenia umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych. Sąd Okręgowy na tle tych rozważań zwrócił uwagę, iż nie miał racji pozwany twierdząc, że istniała przesłanka do rozwiązania umowy z powodem bez wypowiedzenia z uwagi na rażące naruszenie jej istotnych postanowień, polegające na nieudzielaniu przez powoda świadczeń zdrowotnych w filii L. W. Z materiału dowodowego sprawy wynikało, że powód nie był wyznaczany w grafikach dyżurowych do pełnienia dyżurów we W., lecz wyłącznie w [...] W. Podstawę do takiego działania stanowiła przedmiotowa umowa, która w § 3 ust. 6 dopuszczała możliwość wykonywania świadczeń opieki zdrowotnej poza macierzystą filią przyjmującego zamówienie. Pełnienie przez powoda dyżurów lekarskich poza wskazanym w umowie macierzystym oddziałem we W., zgodnie z zatwierdzonymi grafikami dyżurowymi, nie uchybiało zatem postanowieniom umowy. Z zeznań świadków wynikało przy tym,

że powód wywiązywał się bardzo dobrze z obowiązków lekarza kontraktowego, a pozwany nie czynił mu w związku z wykonywaną pracą lekarza nigdy żadnych zarzutów. Wobec braku stwierdzenia nieprawidłowości w wykonywaniu przez powoda świadczeń zdrowotnych nie zachodziły okoliczności mogące stanowić podstawę do rozwiązania przez pozwanego umowy z dnia 1 września 2014 r. bez zachowania okresu wypowiedzenia, na podstawie art. 27 ust. 8 pkt 4 ustawy o działalności leczniczej. Natomiast pozostałe wskazane przez pozwanego w piśmie z dnia 9 czerwca 2017 r. okoliczności, dotyczące wypowiadania krytycznych opinii i przekazywania nieprawdziwych informacji na temat dyrektora L., doprowadzenia z winy powoda do konfliktów personalnych z pozostałymi zastępcami dyrektora L. czy stosowania mobbingu wobec pracowników nie odnosiły się do obowiązków powoda wynikających z umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych i nie mogły stanowić przyczyny rozwiązania tej umowy, nawet gdyby były prawdziwe.

Powyższe rozważania prowadziły w ocenie Sądu Okręgowego do wniosku, iż oświadczenie pozwanego zawarte w piśmie z dnia 9 czerwca 2017 r. o rozwiązaniu spornej umowy za wypowiedzeniem było bezskuteczne i nie doprowadziło do ustania stosunku prawnego wynikającego z zawartej przez strony umowy. Skutek w postaci rozwiązania umowy wywołało dopiero oświadczenie powoda o odstąpieniu od umowy zawarte w piśmie z dnia 3 listopada 2017 r. Pozwany, nie dopuszczając powoda do wykonywania świadczeń opieki zdrowotnej po czerwcu 2017 r., naruszył istotne postanowienia umowy z dnia 1 września 2014 r. o udzielanie świadczeń zdrowotnych, której sensem było wykonywanie przez powoda tego rodzaju usług. Dawало to powodowi uprawnienie do rozwiązania umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia na podstawie art. 27 ust. 8 pkt 4 ustawy o działalności leczniczej. Pismo powoda z dnia 3 listopada 2017 r. doręczone zostało powodowi 7 listopada 2017 r, i w tym dniu umowa uległa rozwiązaniu. Za materialną podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego względem powoda, Sąd I instancji art. 471 k. c., w myśl którego dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przesłankami odpowiedzialności kontraktowej są: poniesienie przez wierzyciela szkody, niewykonanie lub nienależyte wykonanie

zobowiązania przez dłużnika, związek przyczynowy między niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania a szkodą oraz możliwość przypisania dłużnikowi odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (tzn. uchybienie obowiązkom umownym musi być następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiada). Stosownie do reguły rozkładu ciężaru dowodowego z art. 6 k. c., przy uwzględnieniu brzmienia art. 471 k. c., to na wierzycielu spoczywał ciężar dowodowy co do wymienionych pierwszych trzech przesłanek. Co do czwartej przesłanki istnieje domniemanie, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiada.

Zachowanie pozwanego polegające na podjęciu bezskutecznej próby wypowiedzenia powodowi umowy oraz późniejszym niedopuszczeniu powoda do wykonywania świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z zawartą umową, przy braku podstaw do takiego zachowania, uzasadnia postawienie pozwanemu zarzutu nienależytego wykonania umowy i rodzi po jego stronie odpowiedzialność odszkodowawczą względem powoda. Szkada obejmuje straty i utracone korzyści (art 361 § 2 k. c.) i stanowi uszczerbek określony różnicą pomiędzy aktualnym stanem majątkowym poszkodowanego, a tym stanem, jaki zaistniałby, gdyby nie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

W rozpoznawanej sprawie szkodą powoda są utracone korzyści w postaci zarobków, których nie uzyskał na skutek opisanego wyżej sprzecznego z prawem zachowania pozwanego. Skoro w § 4 umowy z dnia 1 września 2014 r. strony umówiły się, że powód jako przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania dwóch dyżurów w ciągu miesiąca kalendarzowego, to przyjąć należy, że pozwany winien uwzględniać powoda w grafikach dyżurowych co najmniej we wskazanym wyżej wymiarze. Z materiału dowodowego sprawy wynika, że jeden dyżur trwał na ogół 24 godziny. Stanowisko pozwanego, że nie miał w ogóle obowiązku wpisywania powoda do grafików dyżurowych i że powód nie ma roszczeń odszkodowawczych związanych z brakiem wyznaczania mu dyżurów po czerwcu 2017 r. jest niezasadne. Przyjęcie takiego stanowiska oznaczałoby, że zawarcie przez strony umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych byłoby nieracjonalne, skoro pozwany mógłby w istocie samowolnie pozbawić powoda możliwości świadczenia pracy bez żadnego

ekwiwalentu z tytułu takiego postępowania. Z treści art. 354 k. c. wynika zasada wzajemnej lojalności kontrahentów, co dotyczy też wierzyciela, który powinien współdziałać z dłużnikiem przy wykonywaniu zobowiązania.

Pozwany powinien zatem uwzględnić powoda w grafikach dyżurowych na poziomie przynajmniej dwóch dyżurów miesięcznie, a powód zobowiązany był wykonywać świadczenia w takim wymiarze, za wynagrodzeniem określonym w umowie, nie mając przy tym roszczenia o przydzielanie mu większej ilości dyżurów. Takie właśnie stanowisko prezentował pozwany bezpośrednio po wypowiedzeniu umowy, skoro za miesiące lipiec i sierpień 2017 r. wypłacił powodowi wynagrodzenie odpowiadające należności za dwa dwudziestoczerogodzinne dyżury w skali miesiąca, mimo że zwolnił powoda z obowiązku świadczenia pracy w tym okresie. Zatem gdyby po czerwcu 2017 r. przedmiotowa umowa wykonywana była nadal zgodnie z jej treścią do końca terminu jej obowiązywania, to powód otrzymywałby wynagrodzenie w wysokości po 4 113,60 zł miesięcznie (za 2 dyżury miesięcznie w wymiarze po 24 godziny, czyli za 48 godzin miesięcznie, przy stawce 85,70 zł za godzinę). Przy takich założeniach, za 16 miesięcy, której pozostały wówczas do końca okresu obowiązywania umowy - od lipca 2017 r. do października 2018 r. - powód otrzymałby wynagrodzenie w wysokości łącznej 65 817,60 zł (16 miesięcy x 4 113,60 zł miesięcznie). Tymczasem pozwany zapłacił powodowi jedynie wynagrodzenie za lipiec i sierpień 2017 r. w kwocie łącznej 8 227,20 zł. Utracone przez powoda wynagrodzenie wynosi więc 57 590,40 zł (65 817,60 zł minus 8 227,20 zł). Suma ta odpowiada wysokości szkody w postaci utraconych korzyści doznanej przez powoda na skutek nienależytego wykonania przedmiotowej umowy przez pozwanego. Powództwo zasługiwało zatem na uwzględnienie co do kwoty 57 590,40 zł. O roszczeniu odsetkowym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k. c. Skoro termin zapłaty powyższej kwoty odszkodowania nie był oznaczony, ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k. c.). Wezwanie takie skierowane zostało przez powoda do pozwanego w piśmie z dnia 3 listopada 2017 r., które doręczone zostało pozwanemu 7 listopada 2017 r. W piśmie tym wyznaczony został pozwanemu termin 7 dni na dokonanie zapłaty, zatem zapłata zasadnych roszczeń powoda powinna nastąpić do 14 listopada 2017 r.

Koszty postępowania pierwszoinstancyjnego zostały stosunkowo rozdzielone.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie - w uwzględnieniu apelacji pozwanego zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt XXV C 703/18, w części w ten sposób, że w punkcie pierwszym oddalił powództwo co do kwoty 57 590,40 zł wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 listopada 2017 r. do dnia zapłaty, w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądził od X.Y. na rzecz L. Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. kwotę 5 417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w punkcie czwartym w ten sposób, że nakazał pobrać od X.Y. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 82,31 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, zaś w punkcie piątym w ten sposób, że go uchylił. Sąd Apelacyjny w Warszawie zasądził nadto od X.Y. na rzecz L. Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. kwotę 4 050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja pozwanego była zasadna w przeważającej części, albowiem dwa spośród postawionych w niej zarzutów były trafne co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku i oddalenia zgłoszonego przez X.Y. roszczenia. Sąd Apelacyjny wskazał, iż pierwszoplanowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu miała ocena czy pozwane L. uprawnione było do rozwiązania łączącej strony umowy z dnia 1 września 2014 r. w każdym czasie bez zaistnienia istotnych przyczyn po stronie przyjmującego zamówienie (X.Y.). Jak bowiem wynikało z treści pisma pozwanego z dnia 9 czerwca 2017 r. umowa została rozwiązana przez L. z powołaniem się na jej § 16 ust. 2, zgodnie z którym umowa mogła zostać rozwiązana na piśmie w każdym czasie i przez każdą ze stron z zachowaniem 2 miesięcznego okresu wypowiedzenia na koniec miesiąca kalendarzowego. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu I instancji w świetle których strony nie zawarły w umowie wskazania szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem, jednakże uznał, iż wnioski wyciągnięte przez Sąd Okręgowy z tego rodzaju wadliwości są w ocenie Sądu Apelacyjnego zbyt daleko idące. Sąd Apelacyjny uznał natomiast, iż

na podstawie zaprezentowanej uzasadnieniu wyroku wykładni, brak wskazania w umowie szczegółowych okoliczności uzasadniających wypowiedzenie umowy z zachowaniem terminu wypowiedzenia, nie wyklucza możliwości dokonania takiego wypowiedzenia, zaś dokonanego - nie czyni bezskutecznym. W realiach faktycznych sprawy niniejszej okoliczności te wskazują, iż wypowiedzenie złożone przez pozwanego L. powodowi pismem z dnia 9 czerwca 2017 r. było skuteczne - zgodne z uregulowaniami ustawy o działalności leczniczej, jak również z treścią łączącego strony stosunku obligacyjnego. W takiej sytuacji bez znaczenia jest tu z jakich powodów w wypowiedzeniu tym L. wskazało przyczyny jego dokonania. W każdym razie wskazanie takich przyczyn nie może żadną miarą jakkolwiek zmieniać charakteru takiego oświadczenia, w szczególności zaś nie sposób uznać, iż wypowiedzenie takie uległo tylko z tej przyczyny konwersji w wypowiedzenie umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia, co uzależniałoby jego skuteczność od zaistnienia przesłanki rażącego naruszenia istotnych postanowień umowy. Brak zatem było potrzeby badania, czy wskazywane przez L. przyczyny wypowiedzenia w ogóle zaistniały. Okoliczności te prowadzą do wniosku, iż podniesione w apelacji pozwanego zarzuty naruszenia art. 27 ust. 8 pkt 3 oraz art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej były zasadne, co ostatecznie winno skutkować oddaleniem zgłoszonego powództwa.

Na powyższe rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Warszawie tj. wyroku z dnia 30 czerwca 2020 r. sygn. akt VI ACa 915/19, skargę kasacyjną wywiodła strona powodowa, zaskarżając je w całości. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 57 590, 40 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 listopada 2017 r. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania I i II instancyjnego wg. norm przepisanych. Z ostrożności procesowej skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w innym składzie oraz o pozostawienie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w tym postępowania apelacyjnego temu sądowi.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię tj.:

1. art. 27 ust. 8 pkt 3 w zw. z art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej poprzez bezpodstawne przyjęcie, iż regulacja ta nie ma charakteru bezwzględnie obowiązującego i naruszenie powyższych przepisów tj. nie wskazanie w umowie przyczyn wypowiedzenia nie prowadzi do nieważności zapisu umowy dot. możliwości wypowiedzenia umowy z zachowaniem terminu wypowiedzenia, podczas gdy regulacja art. 27 ust. 8 pkt 3 winna być odczytywana w powiązaniu z art. 27 ust. 4 pkt 8 i niewskazanie w umowie przyczyn wypowiedzenia prowadzi do nieważności zapisu umowy;
2. art. 27 ust. 4 poprzez uznanie, iż regulacja ta ma charakter pomocniczy podczas gdy przepis ten jest bezwzględnie obowiązujący i naruszenie art. 27 ust. 4 prowadzi zgodnie z art. 58 k.c. do nieważności umowy w tej części.

W odpowiedzi na powyższą skargę kasacyjną, pozwany wniósł o jej odrzucenie i o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym, wg norm przepisanych, zaś w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona.

Zasadny jest podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 27 ust. 8 pkt 3 w zw. z art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, poprzez jego błędną wykładnię.

Uwypuklenia wymaga, iż art. 27 ustawy o działalności leczniczej normuje niezbędne wymagania jakie spełniać powinna umowa oraz obligatoryjne elementy jej treści. Między innymi wśród wymagań tych znajduje się konieczność zamieszczenia w umowie postanowień dotyczących szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem oraz okres wypowiedzenia, (art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej). Z kolei podstawy i zasady rozwiązania umowy na podstawie której X.Y. został zatrudniony w L. określono w §16 wskazanej umowy, który przewiduje dwa tryby rozwiązania umowy z inicjatywy stron: ust. 2 mówi o

możliwości	rozwiązania	jej
z zachowaniem 2-miesięcznego okresu wypowiedzenia, nie wskazując jednocześnie jakichkolwiek, a tym bardziej szczegółowych przyczyn mogących je uzasadnić, oraz w ust. 3 - bez zachowania okresu wypowiedzenia, wymieniając następnie przyczyny dla których może nastąpić rozwiązanie umowy w tym trybie.		

W ocenie Sądu Najwyższego, rację ma skarżący wskazując na fakt, iż analiza treści §16 ust. 2 spornej umowy, zwłaszcza w kontekście wymagań zawartych w art. 27 ust. 4 ustawy o działalności leczniczej, daje podstawy do wniosku, iż konstrukcja tego elementu umowy jest nieprawidłowa, bowiem art. 27 nakłada obowiązek, by umowa określała w sposób szczegółowy okoliczności uzasadniające rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem oraz okres wypowiedzenia. Przedmiotowa umowa nie spełnia powyższego wymogu. Przypadki, w których dochodzi do rozwiązania umowy zawartej w trybie art. 26 ustawy o działalności leczniczej określa art. 27 ust. 8 tej ustawy, wymieniając w pkt 3 rozwiązanie dokonane na skutek oświadczenia jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia. Nie ulega wątpliwości, iż przepis ten stanowi odniesienie do wypowiedzenia dokonanego zgodnie z obligatoryjną treścią umowy, a zatem z uwzględnieniem postanowień art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej, przewidującym wskazanie szczegółowych okoliczności, w których oświadczenie takie może zostać złożone.

Słusznie zatem dowodzi skarżący w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, iż w świetle przedstawionych wyżej przepisów należy uznać, że treść umowy w zakresie postanowień zawartych w §16 ust. 2 umowy narusza wymagania określone w art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej, zaś naruszenie to nie znajduje usprawiedliwienia w treści zasady swobody umów, uregulowanej w art. 353¹ k.c., gdyż strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Strony nie mogły więc skutecznie i wiążąco ukształtować sposobu rozwiązania umowy sprzecznego z obowiązującymi przepisami ustawy o działalności leczniczej, wprowadzając nieznaną ustawie kategorię rozwiązania umowy za wypowiedzeniem bez podania przyczyny.

Zgodnie z art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej umowa o udzielanie świadczeń zdrowotnych winna w szczególności zawierać postanowienia dotyczące szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem oraz okres wypowiedzenia. Skoro ustęp 4 wskazanego przepisu określa egzemplifikacyjny katalog postanowień, jakie powinny znaleźć się w treści umowy, to określa on essentialia negotii zamówienia. O wiążącym charakterze tych postanowień przekonuje treść ust. 2 wskazanego przepisu. Przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie oraz na zasadach określonych w umowie, a udzielający zamówienia do zapłaty wynagrodzenia za udzielanie tych świadczeń. Należy zatem przyjąć, że ustawodawca, wprowadzając nowy pozakodeksowy rodzaj umowy nazwanej poprzez określenie postanowień o charakterze gwarancyjnym doprecyzował treść zobowiązania stron.

Uwypuklić również należy, iż wprowadzenie do treści umowy przyczyn wypowiedzenia jest konieczne dla możliwości jej rozwiązania z zachowaniem okresu wypowiedzenia. W zawiązku z tym ust. 8 wskazanego przepisu, który określa sytuacje i terminy, w których umowa o udzielenie świadczeń zdrowotnych ulega rozwiązaniu nie może być stosowany samodzielnie, w oderwaniu od powyższej regulacji. Kierując się dyrektywami wykładni językowej, która polega na ustaleniu znaczenia i zakresu wyrażen tekstów prawnego ze względu na język, konieczne jest uwzględnienie, że żaden fragment tego tekstu nie może okazać się zbędny. Wypowiedź ustawodawcy powinna być traktowana jako pewna całość. Nadto dla ustalenia normy prawnej, która znajduje zastosowanie do określonego stanu faktycznego nie jest konieczne stosowanie wzmocnień, które stanowią jedynie tzw. superfluum ustawowe. Z tego właśnie powodu ust. 8 art. 27 przywołanej ustawy nie powtarza wymogu podania przyczyn uzasadniających rozwiązanie kontraktu, gdyż to zostało określone w ust. 4.

Zdaniem Sądu Najwyższego, nie sposób zgodzić się z argumentacją Sądu Apelacyjnego, iż skoro brak jest zaakcentowania w ust. 8 konieczności podania przyczyn wypowiedzenia, to rozwiązanie umowy jest skuteczne mimo ich niewskazania. Wniosek taki jest nieuprawniony. Niezbędność zamieszczenia przyczyn wypowiedzenia w treści umowy i powołania się na nie przy dokonywaniu wypowiedzenia wynika wprost z przywołanej regulacji. Prawidło zatem Sąd I instancji

zastosował przepisy ustawy o działalności leczniczej, uznając dokonane wypowiedzenie za bezskuteczne.

Skarżący, przywołując wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., II CKN 351/2000, zgodnie z którym *w braku przepisów normujących wypowiedzenie umowy, z której wynika bezterminowe zobowiązanie trwałe, stosuje się postanowienia umowy, a jeżeli strony w tym względzie nie porozumiały się lub ich porozumienie nie mieści się w granicach swobody umów - w drodze analogii należy stosować przepisy normujące wypowiedzenie innych umów rodzących takie zobowiązanie*, słusznie wskazał, że choć orzeczenie to dotyczy zobowiązania bezterminowego, zaś w rozpoznawanej sprawie strony łączyła umowa terminowa, to wynika z niego istotny dla tej sprawy wniosek, że w razie uregulowania przez ustawodawcę kwestii wypowiedzenia, należy stosować przepisy normujące te kwestie, choćby przez analogię.

Wskazać należy, że nawet gdyby przyjąć, że do tej umowy mają zastosowanie zakresie nieuregulowanym w ustawie o działalności leczniczej regulacje Kodeksu cywilnego dotyczące umowy o świadczenie usług, to jest art. 750 k.c., a w konsekwencji regulacje odnoszące się o umowy zlecenia (art. 746 k.c. i następne). Stosowanie przepisów o umowie zlecenia nie następuje wprost, ale przy uwzględnieniu rodzaju i charakteru świadczonej usługi. Ponadto przedmiotowa umowa nie może być traktowana wyłącznie jako umowa pomiędzy świadczeniodawcą, a świadczeniobiorcą. Wskazać należy, iż rozwiązanie umowy o świadczenia medyczne ma niewątpliwy wpływ na osoby trzecie w postaci pacjentów. Wypowiedzenie umowy może pogorszyć sytuację pacjentów oczekujących na udzielenie świadczeń zdrowotnych według listy oczekujących u danego świadczeniodawcy. Za uznaniem umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej za umowę nazwaną przemawia szeroka regulacja w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych treści tej umowy, sposobu jej zawarcia, dokładna charakterystyka podmiotów występujących w roli stron tej umowy, co wskazuje na prawną jej typizację. Typizacja ta została przeprowadzona w przepisach ustawowych i przepisach wykonawczych do ustawy, tworząc normatywny typ umowy.

Ustawodawca wiążąco określił cechy umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Treść art. 26-27 ustawy o działalności leczniczej przemawia za kwalifikowaniem umowy stanowiącej podstawę udzielenia zamówienia na świadczenia zdrowotne jako umowę nazwaną, choć ustawa o działalności leczniczej nie określa wprost pełnej ustawowej nazwy tej umowy. Nazwę umowy zawieranej na podstawie art. 26-27 ustawy o działalności leczniczej można ustalić na podstawie ustawowej regulacji jej przedmiotu. Przedmiot uzasadnia nazwę "umowa o udzielanie zamówienia na świadczenia zdrowotne". Na rzecz kwalifikowania umowy uregulowanej w art. 26-27 ustawy o działalności leczniczej jako nazwanej przemawia ustawowe określenie i nazwanie jej stron, a także ustawowe uregulowanie trybu zawierania oraz obligatoryjnych elementów treści.

Dlatego też § 16 ust. 2 przedmiotowej umowy musi być interpretowany łącznie z art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej. Oznacza to, iż błędem było niezamieszczenie w umowie szczegółowych okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy należy jeszcze raz podkreślić, że strony, zgodnie z zasadą swobody umów, mogły określić przyczyny rozwiązania kontraktu za wypowiedzeniem. Dający zlecenie i przyjmujący byli wspólnie uprawnieni do skonkretyzowania przyczyn wypowiedzenia, w tym zakresie mogli dokonać ustaleń. Strony nie mogły jednak skutecznie i wiążąco ukształtować sposobu rozwiązania umowy sprzecznego z obowiązującymi przepisami ustawy o działalności leczniczej, wprowadzając nieznaną ustawie kategorię rozwiązania umowy za wypowiedzeniem bez podania przyczyny. Doszło zatem do przekroczenia granic wolności kontraktowej poprzez naruszenie kryteriów wskazanych w art. 353¹ k.c. Spowodowało to z kolei uruchomienie sankcji bezwzględnej nieważności przewidzianej w art. 58 k.c.

Na gruncie niniejszej sprawy przekroczenie granic swobody umów wyrażało się w pominięciu w kontrakcie okoliczności uzasadniających jego rozwiązanie za wypowiedzeniem, mimo regulacji art. 27 ust. 4 pkt 8 ustawy o działalności leczniczej i skutkowało nieważnością § 16 ust. 2 umowy, co wynikało z zastosowania art. 58 § 1 i 3 k.c.

Co więcej w toku sprawy nie zostało ustalone, że umowa zostałaby zawarta bez postanowienia § 16 ust. 2 omawianej ustawy, zaś zakwalifikowanie przedmiotowej umowy jako pozakodeksowego typu umowy nazwanej mającej za przedmiot świadczenie usług wyklucza stosowanie do niej z mocy art. 750 k.c. przepisów o zleceniu, czy też innej umowy nazwanej z kodeksu cywilnego. Wypowiedzenie należało zatem ocenić jako bezskuteczne.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

(M.M.)

[a.ł]